

Nr 100.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående viss ersättning till reparatören Frans Magnus Berglund; given Stockholms slott den 17 februari 1928.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

C. Meurling.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 17 februari 1928.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETTERSSON, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG, VON STOCKENSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet Meurling anför:

I en till Kungl. Maj:t den 26 augusti 1926 ingiven skrift anhöll reparatören vid statens järnvägar Frans Magnus Berglund, vilken vid utgången av december 1928 uppnår den för hans befattning stadgade pensionsåldern, att Kungl. Maj:t måtte hos riksdagen utverka rätt för honom att vid avgång ur tjänsten uppbära hel pension, oaktat han icke komme att vid sagda tid innehava 30 avgiftsår.

Efter vederbörande myndigheters hörande fann Kungl. Maj:t den 5 november 1926 ansökningen ej föranleda annan åtgärd än att handlingarna i ärendet överlämnades till 1926 års pensionsutredning för att tagas i övervägande vid fullgörande av pensions-sakkunnigas uppdrag.

Bihang till riksdagens protokoll 1928. 1 saml. 82 häft. (Nr 100.)

I en den 6 april 1927 till Kungl. Maj:t inkommen skrift har därefter Berglund förnyat sin ansökan om hel pension. Skulle detta ej kunna bifallas, anhåller Berglund om livränta eller annat understöd till belopp, motsvarande skillnaden mellan hel pension och den avkortade pension, vartill han kan vara berättigad.

Av till ärendet hörande handlingar framgår i huvudsak följande:

Berglund, som är född den 19 december 1865, innehade under åren 1885—1890 anställning vid Göta artilleriregemente samt antogs den 5 maj 1890 i telegrafverkets tjänst, vari han kvarstannade till den 19 februari 1892, då han på egen begäran entledigades. Den 1 maj 1892 erhöll Berglund anställning vid statens järnvägar som banarbetare, varefter han befordrades den 1 juli samma år till extra banvakt, den 1 juni 1906 till extra ordinarie banvakt, den 1 juni 1912 till ordinarie banvakt och den 1 januari 1916 till reparatör.

Under ovanberörda anställning vid telegrafverket ådrog sig Berglund genom olycksfall vid bergborrning för verkets räkning år 1891 sådan skada å ena ögat, att synförmågan å detsamma förlorades. I förstnämnda till Kungl. Maj:t den 26 augusti 1926 inkomna skrift framhöll Berglund till stöd för sin då gjorda ansökan om hel pension, att ögonskadan varit orsak till att han först under år 1912, eller senare än eljest kunnat ske, vunnit ordinarie anställning. Hade Berglund erhållit ordinarie tjänst tidigare eller före den 1 januari 1911, hade han jämlikt 37 § c) i nu gällande pensionslag ägt att såsom avgiftsår tillgodoräkna tiden från det han uppnått en levnadsålder av 30 år och i följd därav vid avgång ur tjänsten blivit berättigad till hel pension. Berglund vore trots ögonskadan fullt tjänsteduglig, vilket framginge bland annat av hans vunna befordran. Verkliga skäl för hans försenade ordinarieanställning förelåge därför icke.

Järnvägsstyrelsen avstyrkte i utlåtande den 24 september 1926 Berglunds sistberörda framställning under hänvisning till ett av distriktsförvaltningen vid III distriktet avgivet yttrande. I berörda yttrande hade distriktsförvaltningen anfört bland annat följande:

Vid statens järnvägars banavdelning hade före år 1912 i regel förfarits så, att endast sådan utövare av banvaktstjänst, vilken kunnat tilldelas viss banvaktssträcka med tillhörande bevakningstjänst samt till densamma hörande tjänstebostad, blivit uppförd på ordinarie stat. Övrig behöflig banvaktspersonal hade anställning i extra ordinarie eller extra tjänst. Härigenom hade emellertid det förhållande uppstått, att en till antalet avsevärd personalgrupp, för vilken stadigvarande arbete städse funnes och vars arbete vore av enahanda natur, som det av motsvarande ordinarie personal utförda, icke kunnat ernå ordinarie anställning. För att avhjälpa detta förhållande hade därför år 1912 å ordinarie stat uppförts ett större antal ordinarie banvaktsbefattningar, avsedda att bereda tillfälle till befordran av befintliga s. k. överåriga extra ordinarie banvakter. Bland ifrågavarande överåriga personal hade även varit Berglund, som, oaktat förlusten av ena ögat, av vederbörande sektionsbefäl då förordades till ordinarie anställning. Berglund, vilken på grund härav och sedan järnvägsstyrelsen förklarar hinder icke möta för hans befordran till ordinarie anställning den 1 juni 1912 konstituerades till ban-

vakt, hade alltså vid tiden för ordinarieblivandet behandlats på samma sätt som all annan överårig personal.

Under återopande av den sålunda förebragta utredningen hemställde *statskontoret* i utlåtande den 12 oktober 1926, att Berglunds då föreliggande framställning om hel pension icke måtte föranleda Kungl. Maj:ts åtgärd.

Kungl. Maj:t meddelade, som ovan nämnts, beslut i ärendet den 5 november 1926.

I sin till Kungl. Maj:t härefter ingivna förnyade framställning har Berglund — under bestridande av riktigheten av den uppfattning, som legat till grund för myndigheternas utlåtanden över hans tidigare framställning — vidhållit vad han till stöd för denna framställning anfört. Han har därjämte framhållit bland annat, att han vid inträdet i statens järnvägars tjänst av vederbörande baningenjör erhållit försäkran, att ögonskadan ej skulle utgöra hinder för ordinarie anställning, men att denne baningenjör kort därefter avlidit, att ett stort antal vid statens järnvägar å samma bansektion senare än Berglund anställda tjänstemän befordrats till ordinarie före Berglund, samt vidare att han icke erhållit någon ersättning för förlusten av ögat.

Till styrkande av sina uppgifter har Berglund återopat följande av nuvarande överstelöjtnanten i väg- och vattenbyggnadskåren Ingemar Petersson den 14 december 1926 utfärdade intyg:

»På begäran får jag härmed intyga, att under den tid 1898—1901, som jag var baningenjör vid statens järnvägar med placering å bansektionen Tranås—Vislanda, extra banvakten F. M. Berglund, ehuru i tur att bliva ordinarie banvakt och oaktat att han skött sig på ett sätt, som icke gav anledning till någon som helst anmärkning, icke av mig blev föreslagen till ordinarie befattning på grund av att hans ena öga var obrukbart.»

Järnvägsstyrelsen har i utlåtande den 31 maj 1927, med överlämnande av yttrande den 10 maj 1927 från distriktsförvaltningen vid III:e distriktet, beträffande frågan om hel pension återopat sitt utlåtande av den 24 september 1926. Därest Berglund skulle kunna beredas någon gottgörelse från telegrafverket för den i dess tjänst ådragna ögonskadan, funnes från järnvägsstyrelsens sida intet att däremot erinra.

Distriktsförvaltningen har i sistberörda yttrande anfört bland annat följande:

Under tiden 1891—1900 hade intet antagande av ordinarie banvakter skett å III distriktet annat än i samband med inköp av Väst kustbanan. År 1900 hade järnvägsstyrelsen anbefallt en avsevärd förstärkning av banbevakningen och skulle för befordran till ordinarie föreslås ett visst antal till sträckbevakande vakter lämpliga extra banvakter. Ett med anledning härav från dåvarande baningenjören Ingemar Petersson till vederbörande bandirektör inkommet förslag upptog icke Berglunds namn, men hade Petersson i en förefintlig förteckning över extra banvakter vid Berglunds namn antecknat »trädgårdsarb.», därmed tydligen angivande, att Berglund ej lämpligen kunde ifrågakomma såsom sträckbevakande banvakt. Liknande anteckningar vore på samma förteckning gjorda för sex andra extra banvakter, vilka ej heller föreslagits till ordinarie anställning. Distriktsförvaltningen ville jämväl erinra, att Berglund redan år 1895 uppnått 30-års åldern, som vid ifrågavarande

tidpunkt icke utan särskilda skäl plägade överskridas vid anställande av ordinarie personal. En förnyad undersökning av de handlingar, som kunnat återfinnas rörande tillsättning av banvakter å den bandel, Berglund tillhört, hade icke utvisat något, som tydde på, att anledningen till Berglunds sena ordinarie anställning varit hans ögonskada. Anledningen torde fast mer, enligt distriktsförvaltningens mening, vara att söka i det förhållande, att Berglund mest varit sysselsatt med expeditionstjänst och mera tillfälliga arbeten, varför han icke ansetts fullt lämplig, då det gällt anställande av sträckvakter. Distriktsförvaltningen vidhölle därför sin uppfattning, att Berglund icke blivit tillbakasatt på grund av sin ögonskada.

I en den 25 maj 1927 dagtecknad skrift har Berglund bemött vad distriktsförvaltningen sålunda anfört och därvid bland annat framhållit, att han icke haft expeditionstjänst före, men väl efter år 1901 ävensom att han såväl före som efter detta år vid behov tjänstgjort som sträckvakt. Därjämte har Berglund hemställt om ett belopp av 5,000 kronor såsom engångsersättning för förlusten av hans ena öga.

Telegrafstyrelsen har i utlåtande den 21 juli 1927 anfört följande:

»Enligt vad från järnvägsstyrelsen under hand inhämtats, kommer Berglund att, vid avgång ur statens järnvägars tjänst den 31 december 1928, erhålla avkortad tjänstepension till belopp av — fränsett dyrtidstillägg — 1,560 kronor eller 264 kronor mindre än hel pension. Denna avkortning å pensionen härrör av att han vid avgången icke kan räkna mera än 16 ⁷/₁₂ avgiftsår.

Med tillämpning av nu gällande lag angående försäkring för olycksfall i arbete den 17 juni 1916 skulle Berglund, därest det ifrågavarande olycksfallet inträffat efter tillkomsten av nyssnämnda lag, hava undfått en livränta å belopp, ej oväsentligt överstigande ovanberörda skillnad mellan hel pension och den avkortade pension, som Berglund torde komma att tillerkännas.

Hade olycksfallet inträffat under den tid, 1901 års lag om ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete varit gällande, skulle olycksfallet åter hava medfört en livränta av allenast 60 kronor för år.

Nu har olycksfallet inträffat år 1891, det vill säga för mer än 35 år sedan och innan någon lagstiftning av allmän karaktär angående ersättning i anledning av olycksfall i arbete förefanns. Den tjänsteman vid telegrafverket, som vid tiden för olycksfallet innehade befälsställning i förhållande till Berglund, nämligen dåvarande distriktsingenjören numera telegrafdirektören A. Wedholm i Sundsvall befinner sig ännu i telegrafverkets tjänst. Denne har meddelat, att Berglund vid olyckstillfället fått några flisor i ögat, att dessa genom närmaste läkares försorg avlägsnades, men att synen å ögat likväl icke kunde räddas. Så länge Berglund önskade stanna i telegrafverkets tjänst, erhöi han arbete, och erforderlig läkarvård bekostades av telegrafverkets medel. Därutöver förekom vid den tiden ytterligare ersättning allenast på särskild framställning och efter beslut av Kungl. Maj:t. Någon dylik framställning ifrågakom emellertid icke, och Berglund lämnade för övrigt sin anställning vid telegrafverket kort tid efter olycksfallet.

Telegrafstyrelsen har i och för sig intet att erinra mot att av telegrafverkets medel beredes Berglund någon ersättning för den honom i telegrafverkets tjänst övergångna skadan, men antager att hinder härför möter till följd av de konsekvenser, ett sådant beslut kan väntas medföra.»

Statskontoret anför i utlåtande den 5 september 1927 följande:

»Av Berglunds förnyade framställning och däri åberopade intyg av f. baningenjören Ingemar Petersson synes visserligen framgå, att Berglunds

ögonskada åtminstone under någon del av hans anställningstid såsom extra banvakt vid statens järnvägar ansetts av vederbörande baningenjör utgöra hinder för Berglunds uppförande å förslag till befordran till ordinarie banvakt; men statskontoret kan icke finna denna omständighet vara av beskaffenhet att böra föranleda till beredande åt Berglund av större avgiftspension än som författningsenligt må tillkomma honom.

Vad beträffar den numera framkastade tanken på tilldelande åt Berglund av något understöd såsom ersättning för den ögonskada, han på sin tid under arbete vid telegrafverket ådragit sig, skulle det måhända kunna anses billigt att, då han avgår från sin statsjänst utan att kunna komma i åtnjutande av hel pension, utverka åt honom dylik ersättning, förslagsvis till årligt belopp av 240 kronor, att utgå av telegrafverkets medel eller, om så icke anses lämpligt, från allmänna indragningsstaten. Å ett sådant understöd synes icke böra utgå någon som helst tilläggsförmån och alltså icke heller dyrtidstillägg.»

Av den föreliggande utredningen synes framgå, att det i varje fall icke är uteslutet att den ögonskada, som Berglund ådragit sig i statsverkets tjänst, i viss mån bidragit till att Berglund först efter 20 års väl vitsordad tjänstgöring vunnit ordinarie anställning. Att på grund därav medgiva en förhöjning av den Berglund författningsenligt tillkommande pensionen från statens järnvägar torde dock av principiella skäl icke kunna ifrågasättas. Däremot finner jag i likhet med de hörda myndigheterna billighetsskäl tala för att Berglund, som i sammanlagt över fyrtio år varit anställd i statens tjänst, i annan ordning av statsmedel beredes någon ersättning för den skada han lidit. Mot det av statskontoret i sådant hänseende föreslagna beloppet, eller 240 kronor för år, finner jag icke anledning till erinran. Detta belopp, varå dyrtidstillägg ej skulle utgå, torde lämpligen böra utgå å allmänna indragningsstaten och av Berglund uppbäras från den tidpunkt, då han avgår ur statens järnvägars tjänst.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att reparatören Frans Magnus Berglund må från och med dagen näst efter den, då han avgår från innehavd tjänst vid statens järnvägar, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt belopp av 240 kronor, dock utan rätt att därå åtnjuta dyrtidstillägg.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

F. Wessberg.